

BÖRJA SLÄKTFORSKA

En guide för nybörjare

Upptäck din släkts historia steg för
steg och lär dig hur du hittar dina
förfäder

Av Anna

Annas Släktforskning

www.annasslaetforskning.net

Släktforskning börjar ofta med en enkel fråga:

Vem var människorna som levde före mig?

Kanske har du hittat ett gammalt fotografi, hört en berättelse från en släkting eller bara blivit nyfiken på din familjs historia. Bakom varje namn finns en människa, ett livsöde och en berättelse som har bidragit till att forma framtiden.

Släktforskning har varit en stor del av mitt liv sedan jag var 15 år. Det som började som en nyfikenhet utvecklades med tiden till ett stort intresse och en passion för att förstå min egen historia och de människor som levde före mig.

För mig handlar släktforskning om mycket mer än namn och datum. Det handlar om människor, berättelser och sammanhang som knyter ihop dåtid och nutid.

Jag har alltid fascinerats av hur våra förfäders livsval och livsvillkor påverkat generationerna efter dem. Var bodde de? Hur levde de? Vilka utmaningar mötte de under sina liv?

Genom åren har jag tillbringat många timmar med att bläddra i kyrkböcker, arkivhandlingar och gamla dokument. Jag har letat efter okända släktingar, löst familjemysterier och ibland gjort upptäckter som jag aldrig hade kunnat föreställa mig.

En av de viktigaste insikterna släktforskningen har gett mig är att varje människa bär på en historia som är värd att bevara. När vi dokumenterar våra förfäders liv ser vi till att deras namn, minnen och berättelser inte går förlorade.

För mig handlar släktforskning inte bara om att förstå det förflutna. Det handlar också om att bevara det för framtiden.

När jag inte längre finns här vill jag inte bli bortglömd. Jag hoppas att mina efterkommande ska minnas mig och de liv som föregick mitt.

Vad är släktforskning?

Släktforskning handlar om att upptäcka människorna som levde före dig. Vilka var de? Var bodde de? Hur såg deras liv ut?

Det handlar inte bara om att samla namn och datum. Det handlar om att förstå sin bakgrund, sin familj och de människor vars liv så småningom ledde fram till ditt eget.

Många börjar släktforska av olika anledningar:

- nyfikenhet på familjen
 - vilja att bevara minnen
 - för att ge barn och barnbarn en historia
 - eller för att man fastnat för historien bakom människorna
-

Steg 1: Börja med det du vet

Det fina med släktforskning är att du redan har det viktigaste:

- din nyfikenhet
- lite tid då och då
- grundläggande information om din familj

Börja gärna med att:

- prata med äldre släktingar
- samla namn, födelsedatum och platser
- leta efter gamla papper, fotografier och brev

En dator och internet gör det enklare, men det viktigaste är att **skriva ner det du hittar från början**. Ett släktträd fungerar som en karta över din familj och hjälper dig att organisera informationen

Steg 2: Samla information från släktingar

Några av de mest värdefulla uppgifterna kan finnas närmare än du tror - hos dina egna släktingar. Fråga dem om:

- namn
- födelseplatser
- familjemedlemmar
- fotografier
- berättelser

Många viktiga detaljer finns bara kvar i människors minnen. En berättelse som verkar obetydlig idag kan senare visa sig vara en viktig pusselbit i din forskning.

Själv har jag många gånger fått värdefull information genom samtal med äldre släktingar. Ibland har det varit ett namn, ibland en plats eller en familjehistoria som hjälpt mig vidare när jag kört fast.

När du har samlat det du redan vet är det dags att börja söka i arkiv och databaser, till exempel i kyrkböckerna.

Mitt bästa råd är:

- börja med en person i taget
- arbeta bakåt steg för steg
- notera alltid var informationen kommer ifrån

Många tycker att släktforskning känns överväldigande i början. Det beror oftast inte på att det är svårt, utan på att det lätt blir mycket information på en gång. Med lite struktur blir arbetet både enklare och roligare.

Steg 3: Använd arkiv och kyrkböcker

När du har samlat grundläggande information om din familj är det dags att börja använda historiska källor.

De viktigaste källorna inom svensk släktforskning är kyrkböckerna. Där kan du hitta uppgifter om:

- födslar
- vigslar
- dödsfall
- familjer

Tack vare dessa dokument kan vi idag följa våra förfäders liv genom generationerna. Det var först när jag började använda kyrkböcker som släktforskningen verkligen blev levande för mig. Plötsligt kunde jag se var mina förfäder bodde, vilka de levde tillsammans med och ibland även vilka yrken de hade.

Det är en speciell känsla att hitta en person i en gammal kyrkbok och inse att någon för flera hundra år sedan faktiskt skrev ner informationen som du nu sitter och läser.

Steg 4: Dokumentera din forskning

En viktig del av släktforskningen är att dokumentera det du hittar.

Skriv alltid ner:

- var du hittade informationen
- datum
- källor

Om du dokumenterar dina uppgifter noggrant blir det mycket enklare att senare kontrollera informationen och fortsätta din forskning på ett källkritiskt sätt.

Jag rekommenderar att använda:

- släktträd
- ansedlar
- anteckningar

God ordning gör stor skillnad, särskilt när forskningen växer och du börjar samla information om många personer och familjer.

Om du väljer att spara uppgifterna i pärmar, anteckningsböcker eller ett släktforskningsprogram spelar mindre roll. Det viktigaste är att du hittar ett system som fungerar för dig och som gör det lätt att hitta tillbaka till informationen senare.

Steg 5: Undvik vanliga misstag

När man är ny inom släktforskning är det lätt att göra misstag. Det har de flesta släktforskare gjort någon gång, inklusive jag själv.

Här är några av de vanligast misstagen nybörjar gör:

- Kopierar andras forskning
- Hoppa över generationer
- Inte dokumentera källor

Det kan vara lockande att lita på uppgifter som redan finns i andras släktträd, men all information bör kontrolleras mot originalkällorna. Seriös släktforskning bygger på uppgifter som går att verifiera.

Kom ihåg att noggrannhet alltid är viktigare än att komma snabbt framåt. Det är bättre att forska långsamt och rätt än snabbt och fel.

Steg 6: När behöver man mer hjälp?

Förr eller senare stöter de flesta släktforskare på problem som är svåra att lösa på egen hand. Det är helt normalt att stöta på hinder i sin släktforskning. Vanliga situationer är:

- När uppgifter inte stämmer
- När en person "försvinner" i arkiven
- När du vill förstå hur DNA kan användas
- När du vill komma vidare snabbare

I sådana situationer kan det vara värdefullt att få hjälp av böcker, kurser eller någon med mer erfarenhet.

Jag har själv fastnat många gånger genom åren, men nästan alltid har det funnits en lösning. Ofta handlar det bara om att veta var man ska leta eller hur man ska tänka kring problemet.

Detta kan du upptäcka

En av de mest spännande sakerna med släktforskning är att man aldrig riktigt vet vad man kommer att hitta.

Genom släktforskning kan du upptäcka:

- förfäders yrken
- var de bodde
- familjer och barn
- migrationer
- livshändelser

Kanske hittar du en anfader som var soldat, en släkting som emigrerade till Amerika eller en familj som bott på samma plats i generationer.

Varje ny upptäckt hjälper dig att förstå både din släkt och din egen historia lite bättre.

Så gör du din första sökning (praktiskt exempel)

Nu ska du göra din första riktiga släktforskning.

Följ dessa steg:

1. Gå till Riksarkivet

Öppna din webbläsare och gå till:

www.riksarkivet.se

Klicka på:

Sök i arkiven

2. Välj en person att börja med

Börja med någon du vet information om, till exempel:

- en mor- eller farförälder
- eller en person som levde i början av 1900-talet

Du behöver veta:

- namn
- ungefärligt födelseår
- födelseförsamling (om möjligt)

3. Sök efter födelsebok

Välj:

Kyrkoarkiv

→ Församling

→ Födelsebok

Där kan du hitta:

- födelsedatum
- föräldrar
- bostadsort

Det är ofta här en släktforskning börjar ta fart.

4. Gå vidare till husförhörlängden

När du hittat personen i födelseboken kan du fortsätta till:

Husförhörlängder

Där kan du se:

- hela familjen
- var de bodde
- barn
- flyttar

För många släktforskare är husförhörlängderna den mest värdefulla källan eftersom de gör det möjligt att följa en familj genom flera år.

5. Arbeta bakåt steg för steg

När du har hittat en person kan du fortsätta med deras föräldrar och därefter deras föräldrar. På det sättet bygger du successivt upp ditt släktträd generation för generation.

Viktigt att veta

Släktforskning handlar inte om att komma så långt bakåt som möjligt så snabbt som möjligt.

Det handlar om att arbeta metodiskt och noggrant, en generation i taget.

Med tålamod och lite envishet kan du ofta följa din släkt flera hundra år tillbaka i tiden.

Källhänvisning inom släktforskning

Vad är en källhänvisning?

En källhänvisning talar om var du har hittat en uppgift.

Den beskriver vilken bok, sida, volym eller databas informationen kommer från och gör det möjligt att hitta tillbaka till originalkällan.

Man kan säga att källhänvisningen fungerar som en vägvisare tillbaka till den plats där uppgiften hittades.

Utan källhänvisningar blir det ofta svårt, och ibland omöjligt, att kontrollera om en uppgift är korrekt.

Varför är källhänvisningar så viktiga?

Källhänvisningar är en av de viktigaste delarna i seriös släktforskning. De gör det möjligt att:

1. Kontrollera uppgifterna

Du eller någon annan kan gå tillbaka till originalkällan och kontrollera att informationen stämmer.

2. Hitta tillbaka till informationen senare

Efter några månader eller år är det lätt att glömma var en uppgift hittades. En bra källhänvisning sparar både tid och frustration.

3. Bedöma trovärdigheten

Vissa källor är mer tillförlitliga än andra. Med en tydlig källhänvisning går det lättare att bedöma hur säker en uppgift är.

4. Undvika fel som sprids vidare

Felaktiga uppgifter kan spridas snabbt i släktträd. Källhänvisningar hjälper till att stoppa detta.

5. Hjälpa andra forskare

Andra släktforskare kan följa dina spår, kontrollera uppgifterna och fortsätta forskningen där du slutade.

Vad ska en källhänvisning innehålla?

En källhänvisning ska innehålla tillräckligt med information för att någon annan ska kunna hitta samma uppgift.

För kyrkböcker bör följande delar finnas med:

- Församlingens namn
- Länsbokstav (valfritt men rekommenderas)
- Typ av bok (t.ex. husförhörslängd, födelsebok, vigselbok, dödbok)
- Volymbeteckning (t.ex. AI:12, C:5)
- Tidsperiod
- Sida eller bildnummer
- Arkivtjänst eller arkiv (t.ex. ArkivDigital eller Riksarkivet)

Exempel på fullständiga källhänvisningar

Husförhörslängd

Björnekulla (L) AI:12 (1861–1865), sida 145, ArkivDigital.

Alternativt mer detaljerat:

Björnekulla kyrkoarkiv, Husförhörslängder, AI:12 (1861–1865), sida 145, ArkivDigital.

Födelsebok

Björnekulla (L) C:5 (1850–1860), sida 32, ArkivDigital.

Vigselbok

Björnekulla (L) EI:3 (1845–1860), sida 78, ArkivDigital.

Dödbok

Björnekulla (L) F:2 (1861–1890), sida 210, ArkivDigital.

Församlingsbok

Björnekulla (L) Alla:3 (1900–1910), sida 52, ArkivDigital.

SCB-utdrag

Statistiska centralbyrån (SCB), födda 1895, Björnekulla (L), ArkivDigital.

Databaser

Sveriges dödbok 1860–2017, Sveriges Släktforskarförbund.

Sveriges befolkning 1900, Sveriges Släktforskarförbund.

ArkivDigital och Riksarkivet – hur man hänvisar

En vanlig missuppfattning är att ArkivDigital eller Riksarkivet är själva källan.

Det är de inte.

De är tjänster som visar källorna.

Den verkliga källan är kyrkboken eller arkivhandlingen där uppgiften finns.

Därför bör du skriva:

Kågeröd (M) AI:14 (1861–1865), sida 120, ArkivDigital.

och inte bara:

ArkivDigital.

Ju tydligare källhänvisning du skriver, desto enklare blir det att hitta tillbaka till uppgiften senare.

Sida, bild eller AID?

Du kan använda:

- Sida (bäst om den finns)
- Bildnummer
- AID (ArkivDigital's bild-ID)

Exempel:

Kågeröd (M) AI:14 (1861–1865), sida 120, ArkivDigital, bild 125.

eller

Kågeröd (M) AI:14 (1861–1865), ArkivDigital, AID: v12345.b125.s120

Originalkälla och andrahandskälla

Originalkälla (primärkälla)

En originalkälla är en källa som skapades nära själva händelsen.

Exempel:

- Födelsebok
- Husförhörslängd
- Vigselbok
- Dödbok
- Bouppteckning

Dessa källor är oftast de mest tillförlitliga.

Andrahandskälla (sekundärkälla)

En andrahandskälla bygger på information från andra källor.

Exempel:

- Databaser
- Register
- Andra släktträd
- Böcker

De är användbara, men uppgifterna bör alltid kontrolleras mot originalkällorna när det är möjligt.

Exempel på dålig och bra källhänvisning

Dålig källhänvisning:

ArkivDigital

Bra källhänvisning:

Kågeröd (M) AI:14 (1861–1865), sida 120, ArkivDigital.

Skillnaden är att den senare gör det möjligt för andra och dig själv att hitta exakt samma uppgift.

När ska man skriva källhänvisningen?

Det bästa är att skriva källhänvisningen direkt när du hittar uppgiften.

Om du väntar är det lätt att glömma var informationen kom ifrån.

En enkel regel som jag själv försöker följa är:

Ingen uppgift utan källhänvisning.

Var ska man skriva källhänvisningen?

Du kan skriva källhänvisning:

- i ditt släktforskningsprogram
- i din släktforskningsdagbok
- i anteckningar
- i din bok

Oavsett vilket system du använder bör varje uppgift ha sin egen källhänvisning.

Tips för konsekventa källhänvisningar

- Använd samma format varje gång
- Var noggrann
- Var tydlig
- Var konsekvent
- Skriv källan direkt

Det behöver inte vara komplicerat. Det viktigaste är att du alltid kan förstå dina egna hänvisningar även flera år senare.

Sammanfattning

Källhänvisningar är grunden i all seriös släktforskning.

De gör det möjligt att kontrollera uppgifter, förstå hur informationen har hittats och bygga vidare på forskningen i framtiden.

En tydlig källhänvisning hjälper både dig själv och andra att hitta tillbaka till originalkällan.

Kom ihåg:

En uppgift utan källhänvisning är en osäker uppgift.

Avslutning

Släktforskning handlar om mycket mer än att samla namn och datum.

Det handlar om att förstå vilka människor som levde före oss, hur deras liv såg ut och vilka spår de lämnat efter sig. Genom att lära känna deras historia får vi ofta också en djupare förståelse för vår egen.

Du behöver inte vara expert för att börja. Det viktigaste är att vara nyfiken och våga ta det första steget.

Kanske börjar det med ett gammalt fotografi, en berättelse från en släkting eller en fråga som du länge har funderat över.

Under mina många år som släktforskare har jag gjort upptäckter som fått mig att både le, förvånas och ibland stanna upp en stund. Det är en av anledningarna till att jag fortfarande tycker att släktforskning är lika fascinerande idag som när jag började.

Varje familj har sin egen historia.

Kanske kommer du att hitta förfäder som levde på 1700- eller 1600-talet.

Kanske upptäcker du var de bodde, hur de försörjde sig eller vilka utmaningar de mötte i sina liv.

Kanske hittar du berättelser som annars hade gått förlorade.

Det fina är att man aldrig riktigt vet vad nästa upptäckt kommer att leda till.

Vill du fortsätta din släktforskningsresa?

Den här guiden ger dig grunderna för att komma i gång, men det finns mycket mer att upptäcka.

Efter mer än 20 års släktforskning har jag samlat mina erfarenheter och kunskaper i mina böcker, guider och kurser för att hjälpa andra att komma vidare i sin forskning.

Där får du bland annat lära dig:

- ✓ hur du använder kyrkböcker på ett effektivt sätt
 - ✓ hur du hittar information i olika arkiv
 - ✓ hur du tolkar äldre handstilar och texter
 - ✓ hur du undviker vanliga misstag
 - ✓ hur du bygger ett väl dokumenterat släktträd
-

Besök gärna min hemsida

Annas Släktforskning

www.annasslaktforskning.net

Där hittar du:

- Mina böcker
 - Guider och mallar
 - Onlinekurser
 - Min digitala tidning
 - Inspiration för din fortsatta släktforskning
-

Från nyfikenhet till upptäckt

All släktforskning börjar med en fråga.

Med tiden kan den frågan leda till berättelser, människor och livsöden som annars hade varit bortglömda.

Jag hoppas att den här guiden har inspirerat dig att ta första steget och att du får lika stor glädje av släktforskningen som jag har haft genom åren.

Lycka till med din forskning!

Anna

Annas Släktforskning

